

Mustafa Topçubaşov – 130

Milli elm və səhiyyə tariximizdə silinməz izlər qoymuş, ölkəmizdə sivil inkişafa layiqli töhfələr vermiş görkəmli şəxsiyyətlərdən biri də Azərbaycan Elmlər Akademiyasının təsisçilərindən olmuş tanınmış alim və ictimai xadim, tibb elmləri doktoru, SSRİ Tibb Elmləri Akademiyasının həqiqi üzvü, SSRİ Dövlət mükafatı laureatı, Əməkdar elm xadimi, akademik Mustafa Ağabəy oğlu Topçubaşovdur.

Doğulub boya-başa çatdığı, təhsil və təbiiyə aldığı müqəddəs torpaq ona milli kimliyin güclü ruhunu, yüksək məənəvi-əxlaqi dəyərləri və elmin əbədi axtarışına inamı aşılamışdır. Bütün bunlar görkəmli təbibin gələcəkdə keçəcəyi enişli-yoxuşlu, lakin yüksəlişlə dolu həyat yoluna gur işıq salmışdır.

Mustafa Topçubaşov fundamental və tətbiqi tədqiqatları, elmi kəşfləri ilə Azər-

tinin tibb fakültəsinə daxil olmuşdur.

Gənc Mustafa bəy universitetdə dövrün qabaqcıl alim və pedaqoqlarından, müasir cərrahiyyənin banilərindən dərslər alaraq elmi dünyagörüşünü formalaşdırmış, tibb elminin fundamental biliklərinə yiyələnmiş və XX əsrin qarşısı qoyduğu mürəkkəb sağlamlıq problemlərinə cavab axtarışını həyat məqsədinə çevirmişdir.

1919-cu ildə ali təhsilini başa vuran

Elmi tədqiqatlara böyük maraq göstərən və bu yolda durmadan çalışan cərrah 1930-cu ildə “Malyariya mənşəli splenomeqaliyanın klinikası, patogenezi və cərrahi müalicəsi” mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edərək, tibb elmləri doktoru elmi dərəcəsinə və professor elmi adına layiq görülmüşdür. Gənc alim 1931-ci ildə Azərbaycan Cərrahlar Cəmiyyətini yaradaraq 1939-cu ilə kimi bu quruma rəhbərlik etmişdir.

1930-cu ildə Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun fəaliyyətə başlamasına dəyərlı töhfələr vermiş Mustafa Topçubaşov burada cərrahiyyə klinikasına direktor və fakültənin cərrahiyyə kafedrasına (indiki

nəhiyəsinin ətrafından götürülən sümüklər vasitəsilə alloplastikası, periferik sinirlərin zədələnməsi zamanı baş vermiş iflicin tendomioplastika üsulu ilə müalicəsi, sinir liflərinin yaranılması hallarında mum-parafin tubajından istifadə edilməsi, yanıqlar zamanı parafin applikasiyasının tətbiqi, borulu sümüklərin sınıqlarında təcili aparılan metal-osteosintez üsulundan istifadə hospitallarda müvəffəqiyyətli tətbiq olunmuşdur. Bu yeniliklər ona respublikadan kənarda da böyük şöhrət qazandırmışdır.

Mustafa Topçubaşov çoxşaxəli elmi, elmi-təşkilati və həkimlik fəaliyyətlərini 1945-1950-ci illərdə Azərbaycan SSR Səhiyyə Nazirliyinin baş cərrahı vəzifəsin-

liyinə dəstəyi ona bolqar xalqının hüsn-rəğbətini, səmimi məhəbbətini qazandırmış və o, 1952-ci ildə Bolqarıstan Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü seçilmişdir.

Mustafa bəy genişmiqyaslı elmi-pedaqoji fəaliyyətlə də məşğul olmuş, yüksəkixtisaslı həkim və alim kadrlarının hazırlanmasında böyük xidmətlər göstərmişdir. Onun layihəsi üzrə rəhbərlik etdiyi kafedrada operasion-auditoriya təşkil edilmişdir ki, bu da tələbələrə cərrahi müdaxilənin bütün fraqmentlərini izləməyə imkan verirdi.

Akademik Mustafa Topçubaşovun elmi məsləhətçiliyi və rəhbərliyi ilə 12 doktorluq və 32 namizədlik dissertasiyasının müdafiə edilməsi elmi kadr hazırlığına verdiyi

Azərbaycan cərrahiyyəsinin patriarxı



baycan tibb elminin inkişafında yeni səhifə açmış, müasir səhiyyə sisteminin əsaslarını möhkəmləndirərək xalqın rifahına əhəmiyyətli töhfələr vermişdir. Mustafa bəy bütün şüurlu həyatı böyü praktiki fəaliyyətlə məşğul olmuş “xalq həkimi” titulu qazanmaqla yanaşı, həm də intellektual və müdrik alim kimi dünya tibb elminə sanballı elmi irs miras qoymuşdur.

Topçubaşov akademik düşüncə ilə gərək həyat baxışlarını, humanizm prinsipləri ilə təşkilati bacarıqlarını birləşdirərək, cəmiyyətin sosial sağlamlıq institutlarının formalaşdırılmasında mühüm rol oynamışdır. SSRİ Tibb Elmləri Akademiyasının və Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, SSRİ Dövlət mükafatı laureatı kimi o, öz elmi nüfuzunu milli inkişaf strategiyasının xidmətinə yönəltməyə nail olmuşdur.

Akademikin nəzəri və praktiki fəaliyyəti həm elmi strukturlaşdırma, yeni nəsil kadrların hazırlanması, həm də xəstəliklərə qarşı sistemli mübarizə metodlarının işlənilib hazırlanması ilə yadda qalmışdır. Onun rəhbərlik etdiyi qurumlar Azərbaycan tibb elminin və səhiyyəsinin dayaqlarına çevrilmişdir.

Ünvanmilli lider Heydər Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Mustafa Topçubaşovun elmi və mədəni irsi milli sərvət və iftixar mənbəyidir. Onun bütün həyatı, davranışı, insanlara, xüsusilə tibbi yardıma ehtiyacı olanlara münasibəti, vətəndaş əxlaqı humanizm prinsiplərinin təntənəsi kimi dəyərləndirilə bilər.

Akademik Mustafa Topçubaşovun həyat və fəaliyyəti yalnız yaşadığı dövr üçün deyil, həm də gələcək nəsillərin sağlamlığına dəstək, elmi idealların ilham mənbəyi olaraq qiymətləndirilir. Bu səbəbdəndir ki, böyük alim və elm təşkilatçısının xatirəsi, onun irsi və əməlləri zaman keçdikcə unudulmamış, əksinə, daha çox dəyər qazanmış, yubileyləri isə hər zaman yüksək səviyyədə qeyd olunmuşdur.

Azərbaycan Prezidentinin 10 iyun 2025-ci il tarixli sərəncamına əsasən, akademik Mustafa Ağabəy oğlu Topçubaşovun anadan olmasının 130 illik yubileyi də ölkə səviyyəsində geniş qeyd olunur. Sərəncamda deyilir: “O, Azərbaycan tibb elminə mühüm nailiyyətlər qazandırmış, tibb təhsili və səhiyyə sisteminin müasir əsaslar üzərində qurulması işinə misilsiz töhfələr vermişdir. Mustafa Topçubaşov respublikada cərrahlıq elmi məktəbinin banilərindəndir. Praktiki cərrahiyyənin geniş yayılmış orijinal müalicə üsullarının tətbiqi və beynəlxalq miqyasda Azərbaycan cərrahiyyəsinin layiqincə təmsil olunması Mustafa Topçubaşovun adı ilə sıx bağlıdır”. Yubiley tədbirlərində böyük alimin ömür yoluna, zəngin elmi yaradıcılığına və tarixi missiyasına bir daha nəzər salınır, onun gələcək nəsillərə ötürdüyü çoxşaxəli irs azərbaycançılıq işığında təhlil edilir.

Akademik Mustafa Topçubaşov 1895-ci il avqustun 5-də Qərbi Azərbaycanın elm və mədəniyyət mərkəzlərindən biri olan qədim İrəvan şəhərində anadan olmuş, ibtidai təhsilini tanınmış Azərbaycan rəssamı Mirzə Qədim İrəvanının nəvəsi Mirzə Rza Qədimovun açdığı ibtidai məktəbdə almışdır. Azərbaycan tarixinə Əziz Əliyev kimi görkəmli şəxsiyyətlər vermiş rusdilli Kisi qəmnəziyasını 1914-cü ildə qızıl medalla başa vurduqdan sonra bir daha geri dönmə bilməyəcəyi doğma evindən ayrılaraq Ukraynaya getmiş, burada Kiyev Universite-

Mustafa Topçubaşov yenidən istiqlalçılıq qazanmış Vətənə – ciddi səhiyyə çağırışları ilə üzləşən Azərbaycana dönmüşdür. O, AXC-nin yenidən təsis etdiyi Bakı Universitetinin tibb fakültəsinin cərrahiyyə kafedrasının klinikasında ordinator kimi fəaliyyətə başlamış, dekan professor İvan Şirokoqorovun, kafedra müdiri Arkadi Oşmanın və rektor, görkəmli cərrah-anatom professor Vasili Razumovskinin elmi-metodoloji dəstəyi ilə elmi-pedaqoji inkişafını davam etdirmişdir. Mustafa Topçubaşov həmin şəxslərin rəhbərliyi ilə gərgin tədris və təcrübə mühitində çalışaraq yeni tibbi texnikaları mənimsəmiş, peşəkar cərrah kimi formalaşmışdır. Sonralar Mustafa bəy A.Oşmanı “özüünün ikinci universiteti” adlandırmışdı.

Mustafa Topçubaşov 1922-ci ildə Nəriman Nərimanovun təklifi ilə Naxçıvana göndərilərək, orada xəstəxana, ambulatoriya, Ordubadda feldşer məntəqələri təşkil etmişdir. O, ilk cərrahiyyə əməliyyatını da Naxçıvanda etmişdir. Akademik sonralar xatirələrində həmin dövrü belə təsvir edirdi: “İş vaxtının başlanğıcı və sonu yox idi. Gündüzün və gecənin nə vaxtı olursa-olsun xəstə gətirirdilər, yaxud xəstə üstə çağırıldılar. Mən həm terapevt, həm cərrah, həm nevropatoloq, həm epidemioloq, həm vərəm həkimi, həm yoluxucu xəstəliklər həkimi... işləyirdim. Həkimdən, demək loğmansan, bütün dərdlərə əlac qılmalısan”.

Mustafa Topçubaşov 1923-cü ildə Bakıya qayıtlararaq professor A.Oşmanın təqdimatı ilə əsasən neftçilərə xidmət edən və Bayılda yerləşən Paster adına xəstəxananın cərrahiyyə şöbəsinin, Cərrahiyyə Klinikasının müdiri təyin edilmişdir. O, tez-tez rayonlara gedərək, yerlərdə cərrahi şöblər təşkil etmiş, ambulatoriya və stasionarqədərki cərrahi yardımın mexanizmini qurmuş, əhaliyə birbaşa tibbi yardımlar göstərmişdir.

Gənc həkim 1923-1930-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin tibb fakültəsinin cərrahiyyə klinikasında assistent kimi fəaliyyətini davam etdirmiş, eyni zamanda, Semaşko adına xəstəxananın 11-ci cərrahiyyə korpusuna rəhbərlik etmişdir. 1925-ci ildən Mustafa Topçubaşov elmi-tədqiqat işlərini malyariyanın klinikası, patogenezi və profilaktikası məsələlərinə yönəltmişdir.

1926-cı ildə Azərbaycan Xalq Maarif Komissarlığının tibbi təcrübə həcmək üçün Almaniyaya göndərdiyi kəimlərin sırasında gələcəyin akademiklərindən Mirzəədulla Mirqasımov və Mustafa Topçubaşov da olmuşlar. Berlin, Münhen, Leypsiq kimi elmi mərkəzlərdə, qabaqcıl klinikalarda təkmilləşmə üçün azərbaycanlı həkimlər yeni elmi biliklərə, cərrahi texnikalara yiyələnmiş, tanınmış nevropatoloq və cərrahlarla fikir mübadiləsi aparmışlar. Məşhur professor Krause azərbaycanlı həkimlərə müraciətə demişdi: “Əgər Azərbaycanın indi sizin kimi yüz oğlu varsa, yarım əsrdən sonra yüz professoru olaçaqdır. Mən bütün varlığımı buna inanıram”.

Mustafa bəy Topçubaşov Almaniyadan Vətənə yalnız əldə etdiyi yeni biliklərlə deyil, həm də elmi-metodik mərkəz yaratmaq ideyası ilə qayıtmışdı. O, şəhər xəstəxanalarından birində elmi-metodik bazanın əsasını qoyulan ilk cərrahi mərkəzi təşkil etmiş, təcrübə və tədqiqatı gündəlik xəstəxana işi ilə sintez etmişdi.

III cərrahiyyə kafedrası) müdir təyin edilmiş və ömrünün sonuna qədər (1981-ci il) həm kafedra müdiri, həm də professor kimi pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmuşdur. Görkəmli alim 1930-cu ildə Semaşko adına xəstəxananın 14-cü Cərrahiyyə korpusuna rəhbər təyin edilmişdir.

Akademik Mustafa Topçubaşov tibb elmi tarixində bir sıra səmərəli kəşfləri ilə yadda qalmışdır. Bunların ən mühümlərindən biri cərrahi ağrısızlaşdırma problemi ilə bağlı olmuşdur. Mustafa bəyin bu sahədə illərlə apardığı elmi axtarışlar ona 1937-ci ildə cərrahlıq praktikasına yeni, nisbətən təhlükəsiz keyləşdirmə metodunu – “analgezin” adlanan inyeksiyon efir-yag narkozunu aşkar və tətbiq etməyə imkan vermişdir. Bu metod sadəliyinə, hazırlanma və tətbiq texnikasının asanlığına, inhalasyon narkoz zamanı rast gəlinən bir sıra mənfi halların – dərin narkoz yuxusu, qanda narkotik maddələrin yüksək konsentrasiyada toplanması və s. aradan qaldırılmasına imkan veridiyinə görə cərrahlar tərəfindən geniş tətbiq edilmişdir. Təklif edilən efir-yag qarışığı inyeksiyalarından həm də ödədaşı xəstəliyinin sancıları, travmatik şək, tetanus, qıcolma halları zamanı müalicə və eləcə də doğuş proseslərində ağrısızlaşdırma vasitəsi kimi istifadə olunmuşdur.

1945-ci ildə SSRİ Xalq Səhiyyə Komissarlığının Elmi-Tibbi Şurasının Farmakologiya Komitəsinin iclasında efir-yag qarışığının “analgezin” adı altında istehsal edilməsinə icazə verilmişdir. 1963-cü ildə SSRİ Tibb Elmləri Akademiyası Elmi-Tədqiqat Cərrahiyyə İnstitutunda keçirilmiş elmi sessiyada M.Topçubaşov “sürekli analgeziya” adlı kəşfinə görə A.Vişnevski mükafatı və xatirə medalı ilə təltif olunmuşdur.

Leninqradlı akademik P.Kupriyanov M.Topçubaşovun qeyd olunan kəşfi haqqında demişdir: “Bakı nefti müharibə illərində tanklarımızda, təyyarələrimizə nə vermirdisə, efir-yag narkozu da hərbi-səhra cərrahiyyəmizə onu vermişdir”.

M.Topçubaşovun II Dünya müharibəsi dövründəki fəaliyyətləri də təqdirəlayiqdir. O, Azərbaycan Xalq Səhiyyə Komissarlığı Təxliyye Hospitalları İdarəsinin baş cərrahı təyin olunduqdan sonra ilk dəfə hərbi-səhra cərrahlığının səviyyəsini yüksəltmiş, profiləşməsinə tətbiq etmiş və bunun sayəsində xitəlaşmış 32 evakohospital (torakal, neyrocərrahlıq, uroloji, travmatoloji) yaradılmışdır.

Müharibə dövründə daim cəbhəyə can atan Mustafa Topçubaşov Sabuncuda cərrahi şöbəyə rəhbərlik etməklə yanaşı, Bakıdakı Dəmiryolu xəstəxanasında, doğum evində, Xalq Səhiyyə Komissarlığı xəstəxanalarında, hərbi hospitalda, Təyyarəçilər xəstəxanasında, Keşlə, Qara şəhər, Mordakan, Neftçilər xəstəxanalarında, Binaqədi rayon xəstəxanasında da cərrahi əməliyyatlar aparmışdır.

Apardığı çoxsaylı əməliyyat və müşahidələr professoru bir sıra səmərəli təkliflər irəli sürmək imkanı da verirdi. 1941-ci ilin sonunda M.Topçubaşovun ideyası əsasında bədənə olan yad cisimlərin lokalizasiyasını təyin etməyə imkan verən universal cihaz yaradılmış və müvəffəqiyyətlə tətbiq edilmişdir. Bu və digər kəşflərinə görə Mustafa Topçubaşov 1943-cü ildə SSRİ Dövlət mükafatına layiq görülmüşdür.

Mustafa Topçubaşovun o illərdə apardığı elmi-tədqiqat işlərinin nəticəsi olaraq kəllə sümükləri defektlərinin zədələnməsi

də çalışaraq davam etdirmişdir. Səhiyyə sahəsindəki xidmətlərinə görə akademik M.Topçubaşov 1949-cu ildə SSRİ Tibb Elmləri Akademiyasının müxbir, 1960-cı ildə isə həqiqi üzvü seçilmişdir.

Görkəmli alimin elmi-tədqiqat işlərinin əsas istiqamətini malyariya mənşəli splenomeqaliyanın klinikası, patogenezi, profilaktikası və cərrahi müalicəsi, ödə yolları, xərcəng xəstəliklərinin cərrahi müalicə üsullarının işlənilib hazırlanması və praktikaya tətbiqi, qarın və döş boşluğu orqanlarının cərrahi əməliyyat tələb edən xəstəliklərinin diaqnostikası, klinikası, profilaktikası və cərrahi müalicəsi, neyrocərrahiyyə və travmatologiya problemləri, müasir tibbi texnologiyaların işlənilib hazırlanması, onların səhiyyə praktikasına tətbiqi və s. təşkil etmişdir.

M.Topçubaşov portal hipertenziya zamanı baş verən profuz qida borusu-mədə qanaxmalarını ilə mübarizə metodu hazırlamış, qida borusu yanıqlarında rast gəlinən daralmaların müalicəsi ilə məşğul olmuş, bunun üçün ən yaxşı süni qida borusu vasitəsinin nazik bağırsaq olduğunı göstərmiş, borulu sümüklərin sınıqlarının təxirəsalınmaz osteosintez üsulunu təklif etmişdir.

Alim dalaq, qaraciyər, böyrək, böyrəküstü vəzi kimi orqanlara abdominal-diafraqmal və bel-diafraqmal yollarının, urologiyada, travmatologiyada, neyrocərrahlıqda, abdominal və torakal cərrahlıqda yüksək səviyyəli əməliyyatların müəllifi kimi keçmiş Sovetlər İttifaqı, eləcə də xarici ölkə cərrahları arasında şöhrət qazanmışdı.

M.Topçubaşov hırdrosefaliya və epilepsiya kimi təhlükəli nevroloji xəstəliklərin müalicəsində də əhəmiyyətli işlər görmüşdür. Ölkəmizdə ilk dəfə hidrosefaliyanın cərrahi müalicəsi onun tərəfindən aparılmışdır. Alim bu patologiyanın daxili formasının müalicəsində piylikdən hazırlanan drenajdan istifadə edilməsini əsaslandırmışdır.

Akademik Mustafa Topçubaşovun həyat və fəaliyyətinin mühüm bir hissəsi Elmlər Akademiyası ilə bağlı olmuşdur. O, 1945-ci ildə respublikanın 14 nəfər digər görkəmli alimi ilə birgə Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının ilk təsisçilərindən və ilk həqiqi üzvlərindən biri olmuşdur. Görkəmli alim qısa bir müddətdən sonra Akademiyanın Biologiya və Kənd Təsərrüfatı Elmləri Bölməsinə sədr təyin edilmiş və bu vəzifəni 1951-ci ilin yayına kimi böyük uğurla icra etmişdir.

Mustafa Topçubaşovun təşəbbüsü və səyləri ilə 1946-cı ildə Elmi-Tədqiqat Nəfəsalan Problem Laboratoriyasının və Eksperimental Kliniki Təbabət İnstitutunun yaradılması haqqında qərarlar qəbul olunmuşdur. Mustafa bəy Biologiya və Kənd Təsərrüfatı Elmləri Bölməsinin tərkibində 1947-1949-cu illərdə fəaliyyət göstərmiş həmin institutun direktoru, 1961-ci ildən laboratoriya rəhbəri kimi də təqdirəlayiq işlər görmüşdür.

Akademik Mustafa Topçubaşov 1951-1956-cı və 1959-1981-ci illərdə Azərbaycan SSR EA-nın vitse-prezidenti vəzifəsində çalışmışdır. Akademiyə şəhərciyi, nəşriyyatı və mətbəəsi məhz onun təşəbbüsü ilə yaradılmışdır.

Mustafa Topçubaşovun Bolqarıstanda apardığı təmənənəsiz mürəkkəb cərrahi əməliyyatlar, universitetlərdə və təlim kurslarında etdiyi mühazirələr, kadr hazı-

böyük töhfələrə əhəmiyyətli sübutdur.

Akademik M.Topçubaşovun əldə etdiyi elmi nailiyyətlər 5 cildlik “Xüsusi cərrahlıq” kitabında, 8 monoqrafiyada, 300-dən çox məqalədə öz əksini tapmışdır. Mustafa bəyin “Ürək-damar xəstəlikləri və onların profilaktikası”, “Xüsusi cərrahiyyə”, “Portal hipertenziya və onun cərrahi müalicəsi” kitabları dünyanın müxtəlif dillərinə tərcümə edilmişdir.

Görkəmli alim beynəlxalq cərrahlıq konqreslərində çıxış etmiş, xarici ölkələrdə elmi-təcrübə mübadilələrinin iştirakçısı olmuşdur.

Cərrahların Lissabonda keçirilən XI Beynəlxalq konqresində akademik Mustafa Topçubaşov 20 nəfər sovet tibb alimi ilə birlikdə Beynəlxalq Cərrahlar Assosiasiyasının üzvü seçilmişdir. Akademik Mustafa Topçubaşov I-X çağırış Azərbaycan SSR Ali Sovetinin və SSRİ Ali Sovetinin deputatı seçilmiş, 1953-1955-ci və 1967-1971-ci illərdə Azərbaycan SSR Ali Sovetinin sədri, Azərbaycan Respublikası Sülhü Müdafiə Komitəsinin sədri (1950-1981), Ümumittifaq Sülhü Müdafiə Komitəsinin üzvü, Sovet İttifaqının Asiya və Afrika Ölkələri Xalqları ilə Həmrəylik Komitəsinin üzvü, “Böyük Tibb Ensiklopediyası”nın redaktorlarından biri və Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası baş redaksiya heyətinin üzvü olmuşdur. Alim sülh işi uğrunda xidmətlərinə görə Ümumdünya Sülh Şurasının gümüş medalı və Sovet Sülhü Müdafiə Komitəsinin fəxri fərmanları ilə təltif olunmuşdur.

Akademik Mustafa Topçubaşovun ölkə və xalq qarşısında xidmətləri hər zaman yüksək qiymətləndirilmişdir. Böyük alim, pedaqoq və ictimai-siyasi xadim şərafli fəaliyyəti ərzində Sosialist Əməyi Qəhrəmanı fəxri adına (1975) layiq görülmüş, “Şərəf nişanı” (1936), “Qırmızı Ulduz (1936, 1942)”, 4 dəfə “Lenin” (1944, 1951, 1965, 1975), “Qırmızı Əmək Bayrağı (1946)”, “Oktyabr İnqilabı” (1971), Bolqarıstanın I dərəcəli “Kirill və M.Mefodi” ordenləri və bir çox fəxri mükafatlarla təltif edilmişdir.

Akademik Mustafa Topçubaşovun xatirəsini əbədləşdirmək məqsədilə onun Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunda 51 il kafedra müdiri vəzifəsində çalışdığı iş otağında “Xatirə muzeyi” yaradılmış, 5 cildlik “Xüsusi cərrahlıq” kitabı latın qrafikasına keçirilməklə yenidən çap olunmuşdur. Bakının və respublikanın bir sıra digər şəhərlərinin bəzi mərkəzi küçələrinə, Xəzər sularında üzən gəmiyə akademik Mustafa Topçubaşovun adı verilmişdir. 1995-ci ildə Azərpoçt tərəfindən Mustafa Topçubaşovun 100 illik yubileyinə həsr olunmuş poçt markası buraxılmışdır. Səhiyyə Nazirliyinin Respublika Elmi Cərrahiyyə Mərkəzi 1983-cü ildən böyük alimin adını daşıyır.

Akademik M.Topçubaşov cəmiyyət arasında gözəl əlaqə başçısı kimi də hörmət qazanmışdır. 1981-ci il noyabrın 20-də əbədiyyətə qovuşan görkəmli elm fədaisi, alovlu vətənpərvər, ictimai-siyasi xadim, akademik Mustafa bəy Topçubaşov qədirdilən xalqımızın qəlbində həmişə yaşayacaqdır. Tarixi şəxsiyyətlərin böyüklüyü onların qoyub getdiyi zəngin irslə ölçülür. Məhz bu baxımdan bu böyük şəxsiyyətin şərafli həyat yolu yalnız bir alim və həkimin bioqrafiyası deyil, həm də həmişəyaşar elm, əxlaq və vətəndaşlıq məktəbidir.

*İradə HÜSEYNOVA,
AMEA-nın vitse-prezidenti,
akademik*